

Vuoden 2024 talousarvion toteutuminen

KH 10.03.2025 § 83

193/02.02.00/2025

Kuntatalouden tilanne heikkeni vuoden 2024 aikana, mutta ennakoitua vähemmän. Kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli ennakkolisten tilinpäätöstietojen mukaan 1,1 mrd. euroa ylijäämäinen, noin 0,65 mrd. euroa edellisvuotta heikompi. Talouden tilan heikkenemistä selittää verotulojen aleneminen 500 milj. eurolla muun muassa sote-uudistukseen liittyneiden verohäntien poistumisen takia. Kuntien tuloihin ja menoihin välittyivät myös heikko suhdannekehitys, valtionosuuksien pieneneminen 250 milj. eurolla sekä kasvaneet korkokustannukset. Kuntien investoinnit pysyivät korkealla tasolla ollen 4,8 mrd. euroa vuonna 2024. Rahavirta oli negatiivinen, koska käyttötulot eivät riittäneet kaikkien investointien rahoittamiseen ja lainakanta kasvoi 720 milj. eurolla. Menokasvu oli sen sijaan vuonna 2024 odotettua maltillisempaa. Toimintakate eli kunnan nettotoimintakulut kasvoivat 1,8 % ja peräti 130 kunnassa ne pienentyivät vuoteen 2023 verrattuna, taustalla kuntien omat sopeutustoimet. Tulosta paransi myös merkittävästi kertaluontoiset erät, kuten energiayhtiöiden osuuksien myynti sekä yhtiöittämiset. Kuntien eriytyminen jatkui: yli 70 prosenttia vuoden 2024 tuloksesta syntyi neljässä kaupungissa ja tilikauden tulos oli negatiivinen 80 kunnassa.

Kaupungin vuoden 2024 tilinpäätöstiedot ovat valmistuneet. Kuten kuntatalous yleisesti, myös kaupungin talouden tilanne heikkeni, mutta arvioitua vähemmän. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 3,0 milj. euroa. Taloutta vahvisti erityisesti sijoitusmarkkinoiden vahva kehitys, loppuvuoden poikkeuksellisen hyvät verotilitykset sekä kaupungin menojen kehitys. Laaja-alaisella yhteistyöllä valmisteltujen talouden sopeutustoimien myötä kaupungin nettomenot alenivat vuonna 2024 edellisvuoteen nähden 1,4 %. Sopeutustyön ohella menojen pienentämistä auttoi merkittävästi henkilöstön sairauspoissaolojen väheneminen. Henkilöstömenot eivät kasvaneet sopimuskorotuksista huolimatta. Ylijäämäisestä tuloksesta huolimatta lainakanta kasvoi vuoteen 2023 nähden 29 miljoonalla eurolla. Lainakantaa kasvatti korkea investointitaso sekä Siun soten palkkaharmonisaatiota koskevien vastuiden maksaminen vuoden 2024 aikana. Asukaskohtainen lainakanta oli vuoden 2024 lopussa 3 206 euroa, kun se vuotta aiemmin oli 2 862 euroa.

Kaupungin talous oli vuonna 2024 ennakoitua parempi, mutta tulos heikkeni edellisvuoteen nähden noin 17 milj. euroa. Talouden liikkumavara on edelleen niukka ja talouden kehitykseen liittyy edelleen paljon epävarmuustekijöitä. Valmisteilla oleva kuntien valtionosuusuudistus, Suomen talouden vaisu kehitys ja julkisen talouden sopeutustarve vaikeuttaa tulevan ennakkointia. TE-palvelujen muutos toi lisää mahdollisuuksia, mutta riittämätön ja siirtymäkaudella vähenevä rahoitus haastaa palvelujen järjestämistä. Pysyvä talouden tasapaino edellyttää päätettyjen sopeutustoimenpiteiden eteenpäin viemistä.

Kaupunginhallitus käsittelee varsinaisen tilinpäätöksen maaliskuun loppuun mennessä ja kaupunginvaltuusto kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätöksessä talousarvion toteutumista ja toteutumiseen vaikuttaneita tekijöitä on kuvattu laajemmin.

Peruskaupunki

Käyttötalous

Talousarvion sitovuusmääräysten mukaan kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa on käyttötalousosan tulosalueen toimintakate lukuun ottamatta seuraavia kokonaisuuksia, joissa sitovuustaso on lueteltujen tulosalueiden toimintakatteiden summa

- tulosalueet 210, 240, 270, 280 (kaupunkirakennelautakunta, pl. 295 Tilakeskus)
- tulosalueet 400, 420, 440 (kasvatus- ja koulutuslautakunta)
- tulosalueet 660, 690 (kulttuuri- ja liikuntalautakunta)
- tulosalueet 850, 860, 870, 880 (rakennus- ja ympäristölautakunta)

Lisäksi kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa on Tilakeskus –taseyksikön tilikauden tulos (tulosalue 295).

Vuoden 2024 talousarvion peruskaupungin käyttötalouden toimintakate oli 185,8 milj. euroa. Toteutumaksi muodostui 178,5 milj. euroa. Käyttötalouden talousarvio alittui 7,4 milj. euroa toteutumaprosentin ollessa 96,0 %. Käyttötalouden nettomenot alenivat vuoteen 2023 yhteensä 1,5 milj. eurolla (-0,8 %). Joensuun Vesi -liikelaitos ja rahastot mukaan lukien nettomenot alenivat -1,4 %.

Kaupunginvaltuuston sitovuustasolla talousarvio ylittyi yleishallinnon, ympäristöterveydenhuollon sekä hankintatoimen tulosalueiden osalta. Muut palvelut toteutuivat kaupunginvaltuuston asettaman sitovuustason puitteissa.

Kaupunginvaltuuston tulosalueen nettomenot olivat talousarvion mukaan 0,450 milj. euroa ja toteutuma 0,418 milj. euroa. Talousarviota pienempää toteutumaa selittää vaalien menojen toteutuminen hieman arvioitua pienempänä. Tarkastuslautakunnan nettomenot olivat talousarvion mukaan 0,116 milj. euroa ja toteutuma 0,112 milj. euroa.

Kaupunginhallituksen toimialueen talousarvio toteutui kokonaisuutena lähes 1,9 milj. euroa arvioitua pienempänä. Merkittävimmät talousarvion alitukset kohdentuivat työllisyyden sekä konsernipalvelujen tulosalueille. Työllisyyspalvelujen talousarvio alittui 0,921 milj. euroa. Suurimpana tekijänä oli työmarkkinatuen kuntaosuus, joka toteutui n. 0,220 milj. euroa pienempänä arvioituun nähden. Myös työllistämiseen suunnattu määräraha toteutui arvioitua pienempänä purkautuneiden palkkasidontojen vuoksi. Tulosalueen tuottojen osalta Taitamo-toiminta tuotti n. 0,1 milj. euroa arvioitua enemmän. Tulokseen vaikutti myös TE2024-valmisteluun suunnattu valtionavustus, joka muun muassa kattoi osan valmisteluun osallistuneen henkilöstön palkkakuluista. Konsernipalveluiden tulosalue alitti talousarvion vajaalla 1,5 milj. eurolla. Tästä 1,0 milj. euroa selittyy International House Joensuun tulokertymällä. Tuloja nosti kotoutumiseen liittyvät valtionkorvaukset. Lisäksi hallinto- ja henkilöstöpalveluiden talousarviot toteutuivat arvioitua pienempinä. Työllisyyden ja konsernipalvelujen tulosalueen ohella elinvoimapaalveluiden tulosalueen talousarvio toteutui 0,145 milj. euroa talousarviota paremmin.

Yleishallinnon toteutuma ylitti talousarvion 0,560 milj. eurolla. Vuonna 2024 oli suunniteltu luovuttavaksi Pärnävaaran alueen metsäomaisuudesta. Tältä osin kauppa ei toteutunut vuoden 2024 aikana ja talousarvion tuloarvio ei toteutunut. Ympäristöterveydenhuollon talousarvio ylitti valtuuston asettaman sitovuustason noin 49 000 eurolla. Hyvinvointialueen kustannukset toteutuivat palveluiden osalta ennakoitua suurempina. Hankintatoimen tulosalue ylittyi 44 000 eurolla. Hankintatoimen menot katetaan tavaroiden ja palveluiden toimittajilta perittävillä komissiomaksuilla. Vuonna 2024 menot toteutuivat hieman arvioitua suurempina kesken tilikauden toteutettuun muuton yhteisiin tiloihin hallintotalolle, julkisten alojen eläkemaksujen

tasausmaksun sekä sopimustoimittajien konkursseista johtuvien komissiomaksutappioiden johdosta. Aiemmat vuodet ovat olleet ylijäämäisiä, joten komissiomaksujen taso on kuitenkin ollut pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna riittävä.

Osallisuus- ja vetovoimalautakunnan talousarvio vuodelle 2024 oli 2,567 milj. euroa toteutuman ollessa 2,371 milj. euroa. Talousarvio alittui siten 0,196 milj. eurolla. Toteutumat jäivät lähes kaikkien kustannuspaikkojen sekä tiliryhmien osalta hieman arvioitua pienemmäksi.

Hyvinvoinnin toimialan toteutuma jäi kokonaisuutena 2,2 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienemmäksi. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan toteutuma jäi 1,6 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienemmäksi. Sekä koulutus- ja nuorisopalveluiden että varhaiskasvatuksen tulosalueet alittivat talousarvion lähes 0,8 milj. eurolla. Talousarvion alitus koostuu pääosin lukioden henkilöstökulujen arvioitua pienemmästä toteumasta (96,6 %) ja peruskoulutuksen tasaisesta talousarvion alittamisesta. Varhaiskasvatuksen talousarvion alittuminen johtui erityisesti sairauspoissaolojen voimakkaasta vähenemisestä. Lisäksi yksityisessä varhaiskasvatuksessa oli lapsia odotettua vähemmän.

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta toteutui kokonaisuutena 0,6 milj. euroa arvioitua pienempänä. Kulttuuripalveluiden toteutuma oli 0,127 milj. euroa talousarviota pienempi ja liikuntapalveluiden 0,469 milj. euroa. Kulttuuripalveluiden osalta toteutumat jäivät talousarvioita pienemmiksi yhteisten palveluiden, museoiden, seutukirjaston ja kansalaisopiston osalta. Liikuntapalvelujen nettomenot jäivät arvioitua pienemmäksi, koska Mehtimäen jääurheilukeskuksen peruskorjauksen valmistuminen viivästyi.

Kaupunkiympäristön toimialan käyttötalouden toteutuma oli kokonaisuutena 2,9 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienempi. Kaupunginvaltuuston asettamalla sitovuustasolla kaupunkirakennepalvelut (pl. Tilakeskus) toteutuma alitti talousarvion vajaalla 1,16 milj. eurolla. Tilakeskuksen osalta valtuustoon nähden sitovaa on käyttötalouden toteutuman sijaan tilikauden tulos, joka toteutui noin 1,3 milj. euroa talousarviota parempana. Toimintatulot ja valmistus omaan käyttöön ylittyivät yhteensä noin 1,0 milj. euroa ja suurimmat tuloylitykset olivat yhdyskuntatekniikan katualueen maksuissa ja tilakeskuksen toimintatuotoissa. Toimintamenot alittuivat noin 1,9 milj. euroa. Suurimmat alitukset olivat tilakeskuksessa, erityisesti energiakustannuksissa ja kaupunkiympäristön toimialan hallinnossa, millä osaltaan kompensoitiin joukkoliikenteen menoylityksiä. Lupa- ja viranomaistoimintojen osalta alueellisen jätelautakunnan toteutuma oli talousarviotavoitteen mukaisesti 0 ja rakennus- ja ympäristölautakunnan toteutuma muodostui noin 0,126 milj. euroa arvioitua pienemmäksi pysäköinninvalvonnan, rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tulosalueiden toimintamenokehityksen seurauksena.

Investoinnit

Talousarvion sitovuusmääräysten mukaan kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa on investointiosan tulosalueen menot ja yhdyskuntatekniikan osalta tulosalueen nettomenot.

Muutetun talousarvion investointiosan menot olivat 47,3 milj. euroa. Toteutuma oli 43,1 milj. euroa. Investointien nettomenot olivat talousarvion mukaan 44,1 milj. euroa ja toteutuma 38,8 milj. euroa

Kaupunginvaltuuston asettama sitovuustaso toteutui konsernipalveluita ja kaupunkirakennepalveluita lukuun ottamatta. Konsernipalveluiden investointimenot ylittyivät noin 20 000 euroa. Vuodelle 2023 suunniteltujen hallintotalon keskitettyjen ict-hankintojen menoja siirtyi osin vuodelle 2024. Yhdyskuntatekniikan nettoinvestoinnit ylittivät valtuuston asettaman sitovan tason noin 25 000 eurolla. Hankintapäätösten mukaisesti kalustomäärärahoilla hankittiin uusi tiehöylä ja yhteiskäyttöautojen latauspisteen sähköliittymä. Hankinnat olivat välttämättömät suunnitellun toiminnan turvaamiseksi, mutta kustannukset hieman arvioitua suuremmat. Tilakeskuksen investointimenot toteutuivat sen sijaan vuoden 2024 osalta noin 2,8 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienempinä. Poikkeama johtuu suurelta osin hankkeiden kustannusten ajoittumisesta eri vuosien välille.

Tuloslaskelma

Talousarvion sitovuusmääräysten mukaan kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa on tuloslaskelman korkomenojen ja muiden rahoitusmenojen yhteissumma.

Peruskaupungin tilikauden tulos on 5,0 milj. euroa alijäämäinen. Tuloksenkäsittelyerien jälkeen tilikauden alijäämä on 2,7 milj. euroa. Toimintatuloja kertyi ennen sisäisten erien eliminointia 113,5 milj. euroa ja toimintamenoja 294,9 milj. euroa. Toimintatulojen toteutuma oli 102,1 % ja toimintamenojen 98,5 %. Toimintakate oli 178,5 milj. euroa toteutumaprosentin ollessa 96,0 %.

Joensuun verotulokertymän kehitys oli koko maata parempaa. Verotuloja kertyi 168,5 milj. euroa, mikä on runsas 2 milj. euroa (-1,3 %) edellisvuotta vähemmän, mutta noin 2 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Kuntien verotulot alenivat -3,4 % hyvinvointialueuudistukseen liittyvien niin sanottujen verohäntien poistumisen seurauksena. Verokertymä aleni, mutta muutos jäi koko maan tasolla syksyllä 2023 arvioitua pienemmäksi.

Kunnallisveroja kertyi 122,6 milj. euroa (+2,2 %). Kertymä oli runsas 2,5 milj. euroa muutettua talousarviota korkeampi. Kunnallisverotilitykset alenivat koko maan tasolla 3,3 %. Joensuun koko maata parempaa verokehitystä selittää erityisesti vuoden 2023 valmistuneen verotuksen perusteella tehdyt oikaisut marras- joulukuussa, jotka nostivat ko. kuukausien tilitykset yli 8 milj. euroa edellisvuotta korkeammaksi. Joensuun kunnallisverokertymä aleni vuonna 2023 vähemmän kuin koko maassa, minkä seurauksena kaupungin jako-osuus nousi marras- ja joulukuun kunnallisverotilityksissä. Tilityksiä nosti myös kuntaryhmän jako-osuuden oikaisu. Ennakoitua paremman kehityksen taustalla arvioidaan olevan myös verotilitysrytmiin liittyviä tekijöitä, jotka nostivat vuoden 2024 kertymää tavanomaista korkeammalle tasolle. On mahdollista, että tämä puolestaan pienentää vuoden 2025 verotilityksiä ja jako-osuuteen tehdään negatiivisia oikaisuja.

Yhteisöveroja kertyi muutetun talousarvion mukaisesti 21,5 milj. euroa. Yhteisöverokertymä aleni edellisvuoteen nähden 21,0 %. Koko maan tasolla yhteisöverotulot alenivat 14 %. Muutoksen taustalla oli erityisesti heikko talouden suhdannetilanne sekä vertailuvuoteen 2023 kohdistuvat ns. verohännät.

Vuoden 2024 kiinteistöverokertymäksi muodostui 24,4 milj. euroa, kun talousarviossa määräksi oli arvioitu 25,0 milj. euroa. Muutos vuoteen 2023 oli 3,4 %. Koko maan tasolla kiinteistöverot kasvoivat 6,7 %. Verotulokertymää nosti rakennuskannan ja verotusarvojen muutosten lisäksi lainsäädännön muutos. Yleisen kiinteistöveron osalta maapohjan kiinteistöveroprosentti eriytettiin yleisestä kiinteistöverosta ja maapohjan

osalta kiinteistöveron alarajaa nostettiin. Tämän johdosta myös Joensuun osalta kiinteistövero nousi vuodelle 2024 yleisen kiinteistöveron maapohjan osalta.

Valtionosuuksia kertyi vajaat 40 milj. euroa. Kertymä oli loppuvuoden oikaisujen johdosta noin 0,3 milj. euroa talousarviossa arvioitua suurempi. Valtionosuuksien määrä aleni kuitenkin yli 16 milj. euroa (-29,1 %) vuoteen 2023 nähden sote-uudistukseen liittyvän ns. jälkikäteistarkistuksen myötä. Koko maan tasolla valtionosuuksien määrä aleni 6,6 %. Valtionosuuksien määrään vaikutti erityisesti sote-uudistukseen liittyvien laskelmien tarkentuminen, joka pienensi kuntien valtionosuuksien määrää aiempaan nähden. Valtionosuuksien määrään vaikutti myös mm. kuntien perustoimeentulotuen rahoitusosuuden muutos, indeksitarkistus ja sitä koskeva leikkaus, kuntien tehtävämuutokset sekä verotulomenetysten kompensatio.

Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat noin 0,67 milj. euroa talousarviota pienempinä. Korkomenot alittivat talousarvion noin 0,36 milj. eurolla loppuvuoden ennakoitua nopeamman korkotason laskun johdosta. Lisäksi lainakanta jäi ennakoitua pienemmäksi. Korkotuloja ja muita rahoitustuloja kertyi lähes 0,3 milj. euroa arvioitua enemmän.

Peruskaupungin vuosikate oli 26,9 milj. euroa, kun talousarvion mukainen vuosikate oli 16,6 milj. euroa.

Suunnitelman mukaisia poistoja kertyi 28,7 milj. euroa ja arvonalentumisia tehtiin 3,1 milj. eurolla. Talousarvion mukaiset suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset olivat yhteensä 32,6 milj. euroa. Toteutuma jäi siten 0,8 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienemmäksi. Tähän vaikutti erityisesti hankkeiden valmistumisen siirtyminen.

Rahoituslaskelma

Talousarvion sitovuusmääräysten mukaan kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa on rahoituslaskelman antolainojen lisäys sekä pitkäaikaisten lainojen lisäyksen ja vähennyksen erotus (nettolainanoton tarve).

Vuonna 2024 ei myönnetty uusia antolainoja, kun talousarviossa antolainojen lisäykseksi oli arvioitu 0,5 milj. euroa. Antolainasaamiset vähenivät runsaat 2,0 milj. euroa.

Vuoden 2024 aikana nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa 80,0 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 40,7 milj. eurolla. Lyhytaikaisten lainojen määrä väheni 10,0 milj. euroa. Talousarviossa uutta pitkäaikaista lainaa oli suunniteltu nostettavan 88 milj. euroa.

Kaupungin lainakanta oli 252 milj. euroa, 3 206 euroa/asukas. Lainakanta kasvoi 29 milj. eurolla vuodesta 2023. Lainakanta kasvoi korkean investointitason sekä Siun soten palkkaharmonisoinnin maksun johdosta.

Joensuun Vesi -liikelaitos ja rahastot

Talousarvion sitovuusmääräysten mukaan kaupunginvaltuustoon nähden sitovaa taloudellisten tavoitteiden osalta on Joensuun Vesi -liikelaitoksen tuloslaskelman tilikauden tulos sekä liikelaitosten maksama korvaus peruspääomasta.

Joensuun Veden tilikauden tulos ennen satunnaisia eriä ja varauksia oli vajaat 3,3 milj. euroa. Tilikauden tuloksesta esitetään tehtäväksi investointivaraus tuleviin investointeihin, jolloin tilikauden ylijäämä olisi tilinpäätössiirtojen jälkeen 0,3 milj. euroa. Talousarvion mukainen tavoite ennen satunnaisia eriä ja varauksia oli 2,2 milj. euroa, joten liikelaitos toteutui lähes 1,1 milj. euroa asetettua tavoitetta paremmin. Tähän vaikutti eniten poistojen toteutuminen suunniteltua pienempänä Niinivaaran vesitornin valmistumisen siirtymisen myötä. Lisäksi muun muassa korkotuottoja kertyi suunniteltuja enemmän ja materiaalien ja palvelujen hankinnat toteutuivat ennakoitua pienempinä. Liikelaitoksen maksama korvaus peruspääomasta oli talousarvion mukainen 0,818 milj. euroa.

Sijoitusmarkkinoiden kehitys jatkui toista vuotta peräkkäin varsin vahvana. Rahastojen yhteenlaskettu markkina-arvo oli vuoden lopussa vajaat 122 milj. euroa, joka oli lähes 10 milj. euroa, noin 8,6 %, edellistä vuodenvaihdetta korkeammalla tasolla. Rahastojen tilikauden tulokseksi muodostui 5,4 milj. euroa. Rahastojen sääntöjen mukaista siirtoa rahastopääomaan ei tehdä. Sääntöjen mukaan siirto on sidottu rakennuskustannusindeksin muutokseen, joka oli vertailuhetkellä lievästi negatiivinen. Muutetun talousarvion mukainen tulostavoite vuodelle 2024 oli 3,64 milj. euroa.

Yhteenveto

Kunnan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien ohjeiden mukaisesti kaupunginvaltuuston tulee ottaa kantaa mahdollisiin talousarvion sitovuustasojen poikkeamiin ennen tilinpäätöksen hyväksymistä.

Peruskaupungin käyttötalouden, investointimenojen ja tuloslaskelman toteutuminen sekä ulkoinen tulos ja ulkoisen tuloksen yhteenveto ovat pykälän liitteenä. Pykälän liitteenä on esitetty myös yhteenveto kaupunginvaltuuston asettamien sitovuustasojen toteutumisesta.

Valmistelija: talousjohtaja

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä vuoden 2024 tilikauden toteutumisen tiedoksi ja hyväksyä liitteissä esitetyt toteutumat kaupunginvaltuuston asettamalla sitovuustasolla sekä sitovien tavoitteiden poikkeamat.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Talousjohtaja Satu Huikuri oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.